

Monografija se v svoji zasnovi posveča predvsem razprostranjenosti teras na različnih območjih. V prvem delu se bralec seznanja s terasiranimi pokrajinami po svetu ter njihovo rabo glede na družbeni razvoj in prevladujočo rabo kulturnih rastlin na teh območjih. V Evropi so terasirane pokrajine pogosto predvsem na območju Sredozemlja in Alp, predstavljena pa so tudi območja zahodne, srednje in vzhodne Evrope. Osrednji del monografije je posvečen terasiranim pokrajinam v Sloveniji, kjer je bil opravljen tudi večji del raziskav. Analize so zajemale kartiranje terasiranih območij, obdelavo podatkov s pomočjo geografskih informacijskih sistemov, analizirane so bile morfološke lastnosti obravnavanih območij, raba tal ter starejši zemljevidi izbranih območij. Sklop posvečen slovenskim terasiranim pokrajinam se prične s pregledom njihove pojavnosti, pri čemer uporabnik izve, da je s terasami preoblikovanega 1,71 % slovenskega ozemlja. Največji delež jih je v sredozemskih pokrajinah in sicer 8,96 %, največ v meze-regiji Goriška brda (26,0 %). Največ teras v Sloveniji se pojavlja na nadmorskih višinah med 200 in 300 m, na flišnih podlagi, zmerno nagnjenih pobočjih (naklon med 15,1 in 30,0 %), z južno ekpozicijo, največji delež pa jih je namenjen travnikom in pašnikom. V posameznih sklopih so na začetku predstavljene osnovne značilnosti pokrajine, nato pa deleži in razprostranjenost terasiranih pokrajin v meze-regijah. Podrobneje so bili preučeni vzorčni primeri terasiranih pokrajin iz različnih pokrajin in sicer v okolici naselij Krkavče, Merče, Dečja vas, Velika Slevica, Rut, Smoleva, Rudine in Jeruzalem. Z uporabo Lidarskih podatkov so bile izdelane natančne metrične analize, obenem pa so bile s primerjavo družbenih in naravnih dejavnikov ter zgodovinskega razvoja opredeljene vse značilnosti terasiranih pokrajin, ki v slovenskem prostoru še posebej izstopajo.

Bralec se v sklepnem delu spozna še z naravnimi nekmetijskimi terasami ter antropogenimi nekmetijskimi terasami in terasiranimi objekti. Dojemanje slednjih je lahko pogosto subjektivno, zato je v prihodnosti treba nameniti več pozornosti razmejitvi teras kot funkcijskih kmetijskih zemljišč in terasastimi oblikami, ki se pojavljajo v pokrajini.

Monografija že na prvi pogled opozori nase z drugačnim formatom, notranjost pa poleg opisov v posameznih poglavjih krasi izjemno pestro slikovno gradivo tako priznanih fotografskih ustvarjalcev kot najboljših spletnih fotografij ter tudi pokrajinskih fotografij, ki so jih ustvarili avtorji pri terenskih raziskavah. Posebno perspektivo podajo letalske fotografije Matevža Lenarčiča in tematski zemljevidi, ki dopolnjujejo strokovno besedilo. V kolikor terasirane pokrajine predstavljajo tisočletja človekovih prizadevanj, da bi si zagotovil čim boljša obdelovalna zemljišča, je pričujoča monografija ena izmed mnogih sadov kolektivnega dela inštituta, ki je zrastle na sončni strani »sedemdesete obdelovalne terase«.

Jure Tičar

Katarina Polajnar Horvat:

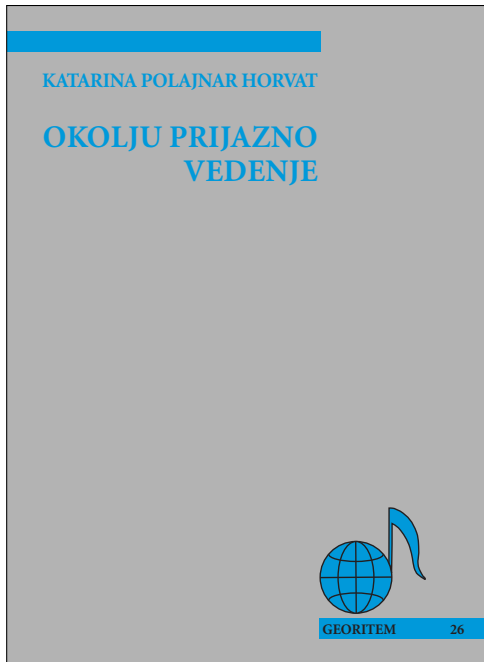
Okolju prijazno vedenje

Georitem 26

Ljubljana 2015: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 132 strani, ISBN 978-961-254-814-8

»Nobenega smisla nima, da po svojih najboljših močeh skrbim za okolje, če tega ne počnejo tudi drugi.« Gotovo ste se tudi vi – četudi nadpovprečno okoljsko ozaveščeni bralec – že kdaj ujeli v zanko kolektivne okoljske apatije. Kako to preprečiti in doseči, da se bo človek do svojega okolja obnašal bolj odgovorno in prijazno?

Odgovore na to vprašanje ponuja monografija z naslovom *Okolju prijazno vedenje* avtorice Katarine Polajnar Horvat, deset tisoče doktorandke Univerze v Ljubljani (!) in znanstvene sodelavke na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Monografija je nastala na podlagi avtoričine doktorske disertacije in v šestih vsebinskih poglavjih na 132 straneh obravnava vlogo socialnih dejavnikov

pri razvoju okoljske ozaveščenosti ter spreminjanju okoljskega vedénja. S tem se loteva izredno aktualne in pereče problematike človekovega odnosa do okolja. Človek ga namreč s svojim materialno zahtevnim načinom življenja čedalje bolj temeljito preoblikuje in degradira.

Delo izhaja iz podmene, da so ključni dejavniki pri obremenjevanju okolja človekova miselnost, ozaveščenost in njegovo vedenje. Avtorica je oblikovala lasten raziskovalni model okolju prijaznega vedenja, ki temelji na Ajzenovi teoriji načrtovanega vedenja in Sternovi teoriji vrednot, prepričanj in norm. Soočila je različne dejavnike okoljskega vedenja in jih analizirala s kombinacijo osebnega in spletnega anketiranja med prebivalci Ljubljane. Ob tem je z izbranimi metodami socialnega vplivanja (nagrajevanjem, informiranjem, opomniki in pisno zavezo) skušala spremeniti okoljsko vedenje anketirancev. Vsekakor zelo plemenit cilj!

Ugotovitve so zanimive in odpirajo številne iztočnice za nadaljnje raziskovanje. Raziskava je ponovno potrdila dejstvo, da ljudje na deklarativni ravni izražamo visoko stopnjo okoljske ozaveščenosti, dejansko pa se do okolja vedemo precej manj prijazno. Raziskava je nadalje razkrila, da ljudje glede okoljskega vedenja še zdaleč niso homogena celota, ampak se med seboj pomembno razlikujemo (ločimo lahko med »aktivnimi«, »varčnimi«, »deklarativnimi«, »nedejavnimi« in »brezbrižnimi« – spodbudno je, da je slednjih najmanj). Pomembne razlike so se pokazale tudi v udejanjanju posameznih vrst okolju prijaznih vedenj; prebivalci Ljubljane so najbolj brezbrizni pri ravnanju z vodo, precej bolj pa so pripravljene ločeno zbirati odpadke. Pomembna in razveseljiva je ugotovitev, da so se metode socialnega vplivanja izkazale kot uspešne, kar še posebej velja za usmerjeno informiranje in izobraževanje. Udeleženci v raziskavi, izpostavljeni tem vplivom, so namreč v veliki meri pozitivno spremenili svoje obnašanje in odnos do varovanja okolja.

Delo odlikujejo celovit pristop ter široko in poglobljeno poznavanje obravnavane problematike. Monografija je pregledno urejena, berljiva in razumljiva tudi strokovno manj podkovanim bralcem. Knjigi daje posebno dodano vrednost in močno sporočilnost trideset privlačnih, nazornih in duhovitih ilustracij Marjana Pečarja, kjer je človek upodobljen kot ovca. Izbira živali je logična in slikovito ponazarja

človekov odnos do okolja; številne raziskave namreč ugotavljajo, da se ljudje obnašamo nekritično, pri svojih stališčih in dejanjih sledimo množici, pomena lastnih dejanj pa se običajno sploh ne zavedamo. Na srečo to ni nujno slabo; ko posameznik spozna, da drugi o določeni stvari mislijo drugače kot on sam, običajno vsaj malo spremeni svoje stališče – tudi glede varovanja okolja. S socialnim vplivanjem se tako širijo pozitivni zgledi ter krepki kolektivna okoljska ozaveščenost.

Strinjam se s piscem predgovora, psihologom Markom Poličem, da je prispevek knjige tako teoretski kot praktičen: na eni strani izboljšuje razumevanje okoljske ozaveščenosti in vedenja ter dejavnikov, ki nanju vplivajo, na drugi strani pa prinaša napotke za konkretna ravnanja, ki ohranjajo zdravo in kakovostno življenjsko okolje. Avtorica je svojo nalogo nedvomno opravila, zdaj pa je na potezi država, da ta pristop uporabi širše in metode socialnega vplivanja uvede v izobraževalni sistem.

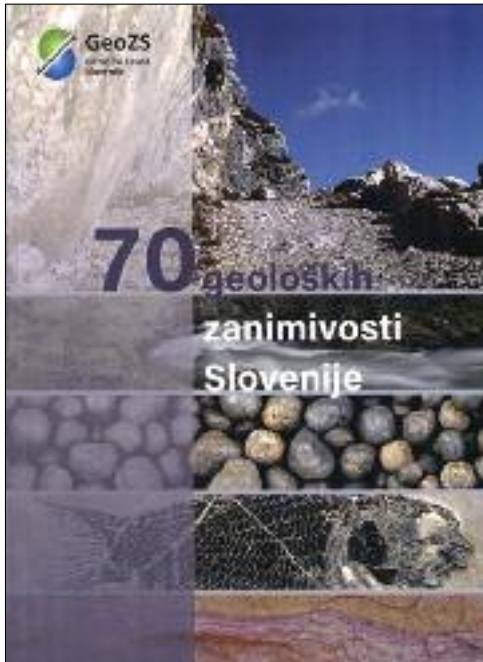
Knjiga je brezplačno dostopna na spletnem naslovu: http://zalozba.zrc-sazu.si/sites/default/files/georitem_26-screen1.pdf.

Jernej Tiran

Nina Rman, Matevž Novak (urednika):

70 geoloških zanimivosti Slovenije

Ljubljana 2016: Geološki zavod Slovenije, 204 strani, ISBN 978-961-6498-46-3

Poljudne geološke publikacije, ki bi nadebudne ljubitelje naravoslovja spodbujale k odkrivanju in spoznavanju kamnin, mineralov in fosilov, so pri nas razmeroma redke. Nekoliko starejši geografi se še spomnimo prirodnih knjižic Geološki izleti po Sloveniji in Geološki izleti po ljubljanski okolici, ki so pred več kot pol stoletja izšle pri Mladinski knjigi v okviru zbirke Mladi geolog. Pri obeh je imel ključno vlogo Anton Ramovš, ki je dolga leta geološko vzgajal tudi generacije študentov na Oddelku za geografijo